

Vučja Sloga izlazi svaki 1.
14 dan mjeseca i stoji s
poštajnom za cijelu godinu.
2 f. + za kmota 1 for.
razmjerko za pol god. 1 f
a za kmota 50 novč. Izvaj-
carovino vilo poštara. Po-
jedini broj stoji 6 novč.

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politični list.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari.“ *Nar. Post.*

Godina V.

U Trestru 16, Aprilia 1874.

Broj 8.

Pogled po svetu.

U Trstu 15. travnja.

Danas se opet sastaje carevinsko vijeće, što se bilo razišlo
poradi vazmevnih blagđanah.

Pred blagdanim, kad se vjećalo s državnim proračunu, nje-
mačka je stranka i opet pokazala, da se Slaveni neimaju od nje
čemu nadati, jer su se tu dozvoljavali državni novci za ovo i za
ono, a kad se pitalo i za slavenske više škole, nitiško ni novčića!
Slaveni daju zadnji novčić i zadnju kap krví za državu kuo Niemci
i Taljani, pa zašto se već jednom nedaje i njih, što im je država
dužna dati po naravskom i pisanim zakonu? Kamo će njemačka
stranka dovesti zaboga Austriju, ako nebude pravednija i dušovnija
naprama ovomu plomenu, bez kojega nebi Austrije već odavna
bito?

Crkveni zakoni bijaju prilivačeni od carovinskog vjeća i u pojedinostih onako, kako jili je zasnovalo i predložilo vjećen državno ministarstvo. Sad se vjeća o tih zakonih u tako zvanoj gospodskoj kući, pak će biti bez dvojbe i tamо prilivačeni velikom većinom. Veli se, da ti zakoni nisu ništa drugo, nego obnova zakonu po-knjnoga cara Josipa II. To jo donekle istina, al su ipak za crkvu i za samu država neizmierno pogibeljniji poradi okolnosti, u kojih danas živimo.

Ugarska pod novim ministarstvom kao da se pokrپava. Ali bez novca i pravednosti neće biti ipak ništa, a baš toga neimam, tamo ni koliko ovdje kod nas. U Pandevu su naša braća Srbi prigodom izborih opet pokazali, ako i jesu ugarski državljanii, da nisu i da neće da budu Magjari ni magjarska paravilidnost. Ni taj i Vukovarskog biskupstva.

Pred blagdanu zatvorio u Njemačkoj i Kolonjskoga biskupa. Sad dakle ima tamo u zatvoru tri biskupa i sto drugih svećenika. Car Vilini je dne 23. ožujka svetkovao 77. godinu svojega veka. Bismark se bio težko razbolio, ali sad da mu jo mnogo bolje. Bismark i car imaju dosta posla sa njemačkim parlamentom poradi vojničkoga zakona. Car i njegov ministar hocu toliko vojske, a parlament nedu nego toliko. Ruski car Aleksandar putuju u Englesku u pohode kraljici Viktoriji, svojemu zetu i svojoj kćeri. U Španjolskoj je strauka Don Karlosa svaki dan jača. Turska se nudi oskrboštvu evropskih gotovana, neka naime iztjeruju oni i vuku njezino poreze, a njoj neka dudu toliko za svakidanji potrošak. Turska je borme dospiela svojemu kraju.

Govor zastupnika Dr. Dinka Vitezića,

držan dne 16. Ožujka 1874. u sjednici carevinskoga vijeća.

(Konae.)

Sada prolazim na formalnu stran pitanja, i to sto se posbno tiče uprave ove zaklade napose i obćenito zaklade bogoštovja, a prilog čemu je već moj g. predgovornik moćno dokaze navodio, naiime da se nedozvoli uprava ove zaklade onim od visoke vlast u zakonskom predlogu navedenim načinom, a tim manje po odberovom.

Po §. 27. zaključkoga predloga pripadi, rukovanje priuesakah, zaklade bogoštovja čovjekom, imajućim upravi bogoštovja. U drugom odsjeku istoga §. dodaje se nadalje, da će se urediti pripadno sudjelovanje Ordinariatu već putem posebne narodbe. Odbor pak, g. moja, smatrao je to prevelikom darežljivosti te jo scelenio, da se §. 27. sasvim izbaci. Dokaze, tičeće se ove osnove, navadja na 5. strani svoga izvješća, koji se mogu stegnuti na slijedeća tri poglavita: Prvi tvdi: „zaklada bogoštovja se jo već izprvico držala državniom doktom, čiji dohodci budu nprtielišteni za crkvone svrhe.“ Drugi dokaz se izvadja iz dvorsko odluka 17. ožujka 1791. tvrdiće: „Već dvorka odluka 17. ožujka 1791. određuje, da uprava zaklade bogoštovja noprripada bliskupom, nego im se samo dopušta pregled abuna.“ A kod trećeog se pozivlje dak na toli pogrdjeni konkordat, i to na 31. planak za dokazati, da državi samoj pri-

Oglasni se primaju po na-
radnoj ceni. Pisma neka se
šalju platljene poštarine.

Nepodpisani se dopisi ne-upotrebljavaju. Dopisi se ne-vraćaju. Uredništvo i Od-pravnjčtvu nalaze se u *Vila Nuova N.º 4 piano I.*

Ja scienim, gospodo moja, da su svi ovi dokazi u protuljubuju sa XV. člankom državnoga zakonika. Iz sadržaja naime ovoga članka, koga gore navodih, sledi da sve crkvene zadruge poseđuju ne samo pravo uživanja, nego i posjedstva, pripadajući im dobara, zavoda i zaklada.

S pravom pak posjedstva ide također pravo uprave, jer posjedstvo bez uprave nije ništa drugo, nego posjedstvo pod priblizkom i ograničenim djelokrugom.

Od tuda slijedi, da je dokaz, koji se izvadja iz dvorske odluke 7. ožujka 1791. miltav. Jer je ova, kako pripušća sam vladni predlog i odborovo izvješće, tvarno ukinuta, a naročito dotrgnuta dotičnim člankom državnog zakonika; nu sveudiljivo je i u rečenoj dvorskoj odluci dopustom biskupom progled računih zaklade bogoštovju, a sad im je i to oduzeti kan. To pokazuju, da se dalje stupa, nego što je bilo učinjeno u odluci, koja je, kako seleni sam odbor, ukinuta.

Što se napose tido one točke, za koju veli odborovo izvješće, da je i onako držala zakladu bogoštovja državnim dobrom, to moram očito izjavljati, da mi je taj dokaz odborov čudnovat, jer sam opaža na predušnjoj strani, da načelo, koje sledi vladu, naimo da zadruga bogoštovja nije ništa drugo, nego državno dobro, stoji u oprioci sa 15. čl. napomenutoga državnog zakonika.

Sad pak prelazim na XXXI. čl. konkordata.
Smješno je i sudnovoato, da si ljekvica ovo visoke kuće, kad
se radi o dužnosti i teretu crkve, postavlja sveudilj za načelo, da
konkordat obstatij.

Tô so predpostavljalo kod ove i prvašnje razprave, kad se pako radí o prava crkve, tad si netaru glave, obстоji li konkordat ili neobstoji.

Nu prolazimo na sam sadržaj XXXI. cl. konkordata. Tu slijedi u dotočnom mjestu, na kojo se pozivlje odbor, rieč po rieč „Dobra, iz kojih su sastavljene zaklade bogoslovja i nastave, jesu po svom poricklu imovina crkva i budu se upravljati imenem iste crkve, dođim če to blikupi, ko što im i pripada, pregledavati polagati uglasovane stolice i njegova e. k. apoštolskoga vlasteuanstva.“ Ovdova slijedi očevidno, da se pripoznaje crkva vlastnečine dobara, zaklade bogoslovja i da, ako i je pripustila upravu istih, to ujekopozvati može. Ovdje je naime isti odnosaj, ko što izmedju ovlaštenika i ovlastitelja. Država je ovlašćenica a crkva ovlastiteljica, tako da može opozvati, kada i u koliko hoće ovaj odnosaj.

Ovdje pak želi država sama po sebi uništiti svaj odnosa bez porazumka crkve, i to na takav način, kojim si izključivo prisvaja pravo uprave i u istom sluđaju i istim zakonom, kojim se podvrgavaju svećenici težkim porezom; gospodo moja, to prickora-đuje međo pravice. Iz ovoga svega slijedi, da su posve mločavivi dokazi, koje navadja odbor i kojimi si država prisvaja pravo uprave.

Gospodo mojat Već kod dobita prvačnjih predloženih zakona pozivalo se na to, da će i tad, kad budu odobreni ovi novi zakoni, katolička crkva svetilj posjeđovati više povlastica, nego li (koja druga crkvena zadruga.

Žao mi je bilo, što nisam mogao progovoriti već kod prvašnje predloga zakona; jer sam si bio preduzeo pobjijati točku po točku ote tvrdnje, osobito prispolabljajuć katoličku crkvu, kad budu ovi zakoni stupili u život, sa evangeličkom polag zakona, koji do dana današnjega za njnu obstoje; sada pak mi nepreostaje drugo, nego ograničiti se na onu točku, koja je uzko skopćana sa sadanjim predlogom.

Ja ēu se pozivati na §§. 18. i 19. obstojeće protestanske povelje od g. 1861., u kojih se opunovlašćuju Protestantni ne samo slobodno prsvajati dobra za svoju zadrugu, posjedovati i upravljati zaklade nastave, bogoštovja i dobročinstvenosti, nego i odlučivati sva prepiranja, tijekuća se uprave ovih dobara, u svojih crkvenih sudističih. Dakto za Protestante neobstoji ograničenje stečerine i uprave dobara, i to se nadolo za njih tako izvadja, da im se podjeljuje pravo rasudjivati prepiranja tijekuća se uprave kod svoga crkvenoga, a ne svjetovnoga suda.

Razlika je jasna i ne iziskuje novih dokaza!

Budi mi sada slobodno napomenuti samo još jednu točku, tijednu so prinesakah državno blagajne za porabu bogoslovija katoličke crkve, g. 26 vladina predloga savim jasno izpovieda, da je

bio jedan jedini uzrok, koji je lebdao visokoj vlasti kod sastavljenja ovih predloga, i to oslobođenje državne blagajne od ovih prinesaka za zakladu bogoštovja. Š. onaj izjavlja naime: „da prinesak zaklade bogoštovja bude se upotrijebiti a) za poboljšati dosadanji pravilni dohodak duhovnih pomoćnika, b) za izravnati dosadanji potrošak državne blagajne za bogoštovje.“

U samom se pak financialnom odboru izjavlja, da se u inozemstvu mlogo troši na potrebe bogoštovja kat. crkve, i to poimence da se je god. 1859. u Frauzeskoj 4,700,000 francaka ili 38 postotakih u Bavarskoj 1,570,000 for. ili 36 postotakih cie-lokupnoga potroška države izdavalо za bogoštovne svrhe.

Pošto se je ovo načelo postavilo, to se čudim, da se u Austriji ipak ništa nemjerava trošiti za kat. bogoštovje. Da jo ta svrha pri stvorenju ovoga zakona, vlasti pred očima lebdila, sliedi iz državnoga izvješća, gdje se na devetoj strani očito kaže.

Takodjer u pitanju koja da se sredstva upotrebe kod poboljšanja, popovine, sudara se država sa odbornim izvješćem (naime od 21. lipnja 1871.) da se kod toga upotrebe sama crkvena vrela.

„Država, veli se, neposeduje zato ni sredstva niti je to dužna učiniti.... I kuko se je dosad doknadnjivalo popivina iz zaklade bogoštovja, a ne iz državne blagajne, tako noka se i nadalje čini i samo zato se je trsiti, da rečenim zakladam samo iz crkvenih vriola dotiču dostatni dohodeci za namiriti povisenu povinu.“

Od tuda slijedi, da država samo teži državnu blagajnu od prinesaka za bogoštovne svrhe kat. crkve oslobođiti. Ta ista namjera promiće iz odborova izvješća jor na 3. strani napomenutih 60 milijanah, kojimi je do sada pomogala država zakladu bogoštovja, veli: „Ova velika sveta davalna se svoudilj iz državnoga poroza, što sadašnjoj zakonskoj okolnosti, nedolikuje, svakojako pak pruža uzrok dohodku zaklade bogoštovja učiniti plodonosnim.“

Ja nerazumiem, kako da državi nedolikuje po sadanjem zakonskoj okolnosti priponagati zakladu bogoštovja s privesei što se tiče vieroizpovjedno svrhe, dočim veli samo izvješće odbora; da se u inozemstvu troši za istu svrhu velike svete. Ako promatrato prorađeno svih ustavnih državah, to čete svoudilj opaziti. Da su pak prinesci, koje je vlasta davalna puki zajam, vidi se iz toga, što su njoj uvjek na vidiku. Ako dakle za Katoliko imaju vrijediti načelo, da država ne podupire bogoštovje, zašto da novriodi to isto i za Protestante? Ali ako i u ovom odnosašu prispodobimo ustav protestantskoj crkvi od godine 1866. sa ovim zakonim, to opažamo veliku razliku u prilog prve, jer Protestantom po §§. 139—135. običaje se pomoći iz državne blagajne bez ikoga ograničenja, nadalje i naredjuje se, da se ovimi prinesci nesamo pružaju plaće i odsjećnice za protestanske superintendente, za doplatu Senjora porad službe božje i za podupiranje siromašnih župah i pučkih učionih. Nije dosti, dapače izrično određuju i to, da se uvrstite ovih prinesaka neuvršćuju u državnu blagajnu, nego u poseban zakladu za boljak evangeličke crkve i škole. Sa Protestantima se dakle bez svakoga uzroka sasmu drugačije i to puno blažije postupa nego li sa Katolicima.

Prije nego što dovršujem, dopustite mi, da još jednu opazku činim. Za glavni uzrok postavlja se ovim zakonom preveliki potrošak države za bogoštovne svrhe. Muijem, da je u tom slučaju dužnost države bila, navesti sasvim točne statističke podatke, iz kojih bi se dalo lasno uvidjeti, da se (u razmjeru) obzirom na broj članova višeskih zadruga iz državne blagajne za Katolike razmjerno mnogo više plaća, nego, li za članove inih vjeroizpovjedanjih.

Dakle se ovo nedokaže, ostao je uvjek sumnja, da se za katoličko svećenstvo nekakav privilegijem odiosum postaviti namjera. S toga i želim, da od strane vis. vlasti takovi statistički podaci izdani budu, prije nego se predje na specialnu debatu.

Napokon hoću još to spomenuti, da s jedne strane zahtjevi, tječući se poreza svakim danom rastu, s druge strane pak, da se nastoji državu od tereta razne uprave oslobođiti i na drugo ga zavode svaliti: tako se u političkoj upravi teret sa države na občine prenosi, tako se utjeravaju posebni prinesci u svrhe nestave i tako se sadanjim zakonom teži teret katoličkog bogoštovja sa države skinuti, te preneti na svećenstvo. Skrajno je već vremena, Gospodo moja, da se suprostane tomu čudnovatomu napredku.

(Po stenografskom izvješću — prevod iz njemačkoga.)

Govor Dra. Dinka Vitezlića

zaslup. na carevinskem vjeću dne 30. Marta t. g. gleda
Bašćanske luke.

Stanovnici iz Baške na otoku Krku u kvarnerskom zaljevu (golfo), to radi malena prostora njihova kotara, to radi njegove neplodnosti, prisiljeni su podati se mornarstvu, pa i jesu u toj struci veoma izvrstni, jer akoprem se oni radi neugodnih ekonomičnih okolnosti nemogu u navtičnih školah izobraziti, nego se

praktično uče pomorstvu ipak su, može se reći na svoj obesi jadranskoga mora poznati i izvrstni mornari. Mala i nesjegurna luka prieći im razvijati pomorstvo u rečenim mjestu. Stanovnici toga mesta imaju do 70 točecih, to manjih ladjah, od kojih samo 20 najde sjegurno prištaniše, a ostali mornari si velikom ekonomičnom škodom i pogibeli u držih bližnjih luka mesta izkaši. To, gospodo, je stvar istinita možnosti jedina u Evropi, da naime stanovnici jednoga pomorskoga mesta nemogu vlastite ladje u svojoj luki (portu) zakloniti.

Vrh toga mora si obzir uzeti i na druge okolnosti. Pomorski i trgovacki grad Senj, koji stoji uspored Baške kao takodjer sve hrvatsko primorje, est lukama vole slabo providjeno. Pomorstvo radi žestokih dužih nemože onđe napredovati, pa su zato brodovi tamu osobitu u vreme zime velikim pogibeljim izloženi. Kad bi dakle u Baški bila dobra i sjegurna luka, onda bi tamu brodovi svake vrsti dolazili, pa gradu dosta koristi doprinjeli. Nekoliko brodova dolazili sada u Bašćansku luku. Ali to so više putab dogadja žalostnim posledicama, kao što se to dogodilo g. 1871. u noć od 28—29 Marta jednomu talijanskemu brodu „Ebrun Venezia“, koji bi prisiljen od luke Senja natočiće tražiti na otocu Krka prama Baški, pa nenašavši dobre luke, razbi se u stiene, kojom se prigodom pogubile mal da ne sva čeljad, naime četiri mornara.

Nesjegurnost i nedostatnost luke u Baški se je opazila i Decembra mjeseca prošle godine, kada vjetrovi nagnuće ladje jednu prama drugoj, pa su tužni stanovnici kroz cijelu noć Boga na pomoć zazivali, jer su mornari i njihovo imanje u velikoj pogibeli bili. I doista imali su tom prigodom škodu od 3000 f., što je i službeno konstatirano. Nedavno smo i po vjedinah čitali, da su se tamo slični dogodjaji pripetili.

Koli tamošnji ured luke i zdravstveno opravništvo, toli pomorski Kapitanat u malom Lošinju i pomorsko glavarstvo u Trstu optovano su dokazali potrebu zidanja luke u Baški, naime građenja vanjskoga nasipa (mulo) i zdubljivanja nutarnje luke. Ali žalivože do sada u tom obziru se nije ništa učinilo, budući da dotični predlogi užih pomorskih ureda nisu bili pripoznati od c. k. Ministarstva trgovine. Da doknemo ono, što već rokoh, uzimam si slobošćnu pročitati jedan diel zadnjega izvješća, koje je u toj stvari pomorski Kapitanat maloga Lošinja na pomorsko glavarstvo u Trstu u svoje vreme odpravio, koje je nedvojbeno najumjestnije dokazati potrebu toga djela. Medju ostalim piše pomorski Kapitanat, iliti bolje rekue sam Kapitan, slijedeće: „Ja sam već po drugi put, a naime u mojem lanjskom izvješću, veliku potrebu gradjenja nasipa i zdubljivanja nutarnje luke dokazao.“

Za ono nevoljno mjesto, suprot kojemu roči bi da se je ista narav zaklela, budući da je ondješnje pučanstvo radi novriomenah sve ovogodišnje prihode zgubilo, pa mora zato gladovati, nije se do sada žalivože ništa učinilo, i moguće je da doživimo, ako više pomorsko glavarstvo što prije na pomoć nepriskoći, da ta važna luka velika i plodna otoka, čije je mornarstvo velo dobro napredovalo, u kratko vremena sa svojim brodovima sasvim propade.

Iz svega toga, gospodo, lako će se viditi, da je skrajna potreba, da se ono djelo na rukou uzme.

Ja neću, da ovdje ikakvu resoluciju položim i to, jer jo u proračunu za zidanje luke već providjeno, i jer je već prekasno. Ja moram ipak ovom prigodom, što vrće mogu prositi, da visoko Ministarstvo u budućem proračunu posebni obzir uzme na ovo tako potrebno i koristno djelo.

(Uslijed govora zastup. g. Dra. Vitezlića, referent odbora za proračun, zastupnik baran Kübeck, preporučio je vlasti, da o sadržaju gori rečenih govora razpit, pa da svoj dotični predlog prigodom proračuna dojduće godine javi.)

Čega treba našoj marvi?

Stupimo li zimi u stajo naših gospodara, osobito seljakah, opažamo u prvi mah, da su svakakve samo ne takove, kakove bi imale biti. Prvo, slabo se njeguje i miti sasmi marva, nečista i unkostrušena stoji ona taj, stražnjom stranom pokrita, poprek debelim gnojem, a često puna smrada, koj ju grize i muči. Staje su obično prevrnute, a smrdo, da se neda u njih disati, a svjetla neima u njih ni za lice.

Riedko gdje naći čes pod, ili ako ga ima propao je u blatu i kaluži, u kojoj siromašno marše stoji i leži. Vdjeti je da gospodar toga blaga neima ni pojma o glavnim trima učitelima zdravljia i uspjevanja marve: o distoci, craku i svjetlu.

Pa budući da je upravo u marvi naše najveće blago, neće biti s gorega, da se našim gospodarom te tri potrebe i opet na sreć stave. Citajući ovo, sklonuti će se možda gdje tko, kod koga staja, nije možda u tako zlom redu, kako ga ovdje opasmo, te pogledati u svoju staju i nnći u njoj možda koje što, ali ipak ne

valja, te po možnosti izpraviti nedostatke i tako pomoći i svomu blagu i blagostanju u obće. Ta još je uvjet istinita ona stara latinska rječ: „oculus domini saginat bovem“, t. j. „oko gospodarovo pitat vola.“

Čista koža glavni je uvjet zdravlju, ona bo imala veoma važnu zadaću: preko nje izpariva se tjelo, kroz nju probija znoj, ona izjednjava mastne tvari, ulasnu mast i kožni loj, te u njoj je korjen dlaci. Koža, kao vanjski zavoj tiela u neprestanu je savezu s nutarnjimi organi, te silno na nje djeluje. Tomu nam je jasan dokaz, što trenje kože u mnogih bolesti čevidno djeluje na nutarnji organizam, kao u grčevih, na dnu itd. samo za bolest krči se preko kože put u nutarnjost životinje i opet mnoga se nutarnja bolest na koži maršeta pojavljuje; koža postaje ili mnogo vruća, nego li obično, ili mnogo hladnija, jedrom rieči, njezino se normalno stanje u bolesti mijenja.

Koža može samo onda činiti svoju zadaću, ako su joj otvorene one rupice, kroz koje probija potloj, t. j. ako su joj poričisti i nezatrpani.

No koža se sveudilj mrlja i zaprava stranom samim izlučivanjem raznih tvari iz tela, stranom kožnim ljkuskama t. j. odkidbom gorno kožne mrenovice, a stranom prašinom i ostalom nočistocem, što s polja na nju pada. Čim bude koža više zakaljana, tim je težje obavljajuće njezino zadacu; one tvari, koje se preko kože imaju iz tela izlučivati, ne mogu tim putem na polje, te životinja gubi zdravlje.

Smrad svrbi i draži kožu, a životinja nastoji utažiti taj neugodan osjet trnjom, žuljenjem, lizanjem itd. No rieči li se ona tim to svoje neprilike, zaplođi se na njoj haliko smrad, koj se silno umnožava, a stanje marve biva sve to neosnovnije. Ta obće je poznata stvar, da je nočistena marva najviše sklonja na svakojukte kožne bolesti. Nočista marva donosi i mnogo manje koristi, nego li čista. Hrvana joj ne prije, pitana slabo se pomaze, krave davaju malo mlijeka, junad i tolad polagano raste i ostaje kržljava i mršava.

Marva, na zraku i na paši jošte si nekako pomaze, nadje se illi kakav prostac ili panj ili plot, gdje se očeće illi se po tlu izprevalja, a gdje što ju izpore i kiša i vjetar.

No drugačije je s blagom u stajah, ono si samo ne zna i ne može pomoći, to mu ima čovjek doskočiti. A ta pomoć sastoji se u tom:

1. Marvu valja čestito čistiti i češljati, a to i česalom, kojemu imaju biti zubevi nešto tuplji i redji, nego li na konjskom česalu, i ščetkom. To češljjanje ne samo što čisti kožu od blata i gada, već ju i ugodno razdražuje i oživljuje, što opet povoljno djeluje na celi organizam, a napose na probavila.

Ona bojazan, da so marljivim šišćenjem koža i odvriće otvara, te po tom izlaze iz maršeta tvari potrebne krv i mlijeku, nije temeljita, te je potekla bez dvojbe od ljudi licnih i nemarnih, koji hoće tim izvinuti svoj nemar.

Blago ima se čistiti dnevno bar jedan put. No, na što kod nas rijedko misle, valja isto tako pomno izpirati marvi oči, usi, vime, rep itd., da ne budu nikada ni ta uđa nečista.

2. Marvi treba nadalje čista i suha stajališta i ležišta, zato valja staju popoditi i to tako, da ne budu pod sasvim ravan, već da visi nješto prema stražnjoj strani, kako može mokrača oticati. Povrh toga treba stelje.

Blagu se nastire, da na sunu stoji, a mekano i toplo da leži. Za to i treba, da bude stelja tako obilata i prema tomu udešena, da se ta dvojna svrha postigne. Najbolja je dakako slama ili kiselo sieno, koje nevađa za krmu. No nevolja je, gdje slame ne ima, kao što je obično u naših gorskih krajevih, gdje se ono malo slame, što je ihna, potroši za krmu. Tuda si svjet pomaze listinec, koj je dakako bolji, nego ništa ili zemlja; ali negledeć na to, što izvezec listinac iz šumab, otinljemo njim potrebitno gnojivo šumanu, nije on tako dobar za gnoj kao slama, jer neupija tako lako mokrača, a već kao gotov gnoj mnogo se teže raztvara i kasnije zemlji prudi, nego li ostalo gnojivo.

Mogu si gospodari pomažu tim, što takovu stelju duže vremena ostavljaju pod blagom, odluda često biva, da se u stajah razvija odveć amonijaka, te se zrak kvare i koži.

Uprav ovih danab mnogo su toga razni gospodarski listovi napisali u preporuku toj praksi, t. j. da se ima ostavljati što duže stelja pod blagom. Mi ćemo imati zgodu skoro o tom progovoriti, a taj opažamo samo to, da to može činiti bez štete samo onaj gospodar, koj ima mnogo stelje, te je može dati svak čas podmetati blagu, da jim bude stajalište i ležište uvjet suho. A gdje toga neima, tu valja bez ikakove izaintke svaki dan staju čistiti, a za valjanost gnoja skrbiti na gnojistu. Nevolja jo za gospodara, gdje mu je staja gradjena na nezgodan mjestu, ili je unutri uređena, kako ne valja. Tu nije druge pomoći, već ma kako namaknuti toliko sredstva, koliko treba, da se staja preuredi i prema načelom vrjana gospodarstva udesi. Tko liće znati, što vriedi čistoća u gajah, neka pogleda stajo kod Holandezah i Švajcarah, kojim je čistoća kod marve sveta i prva briga, ali zato od svoga blaga

erpiju toliko koristi, da bi naš čovjek nevjerojno glavom mi kad bi mu čovjek to priopovjedao. O potrebi zdrava zraka i sv. drugi put. —

(G. List.)

Franina i Jurina.

Fr. Kad si bil, Jurino, va Pazinu?

Ju. Bil sam, neznam ni ja baš kada —

pak ča je?

Fr. Dragi ti, reci mi, al po duši, hode li tamo ljudi va vrećab vezani, il pak golooki i golouhi, kako i mi?

Ju. Ča mi to zanovetaš? Pul onolike jame, kolika je pazinska, da očiuh nerabe, bili bi već svi va nju popadali.

Fr. Ipak mora bit tamo ljudi, ki nerabe ni očiuh ni ušiuh, ač nebi drugač pisali va talijanske foje, da Pazinščina neće nikad dopustit, da joj vlada zatare nijiji talijanski jezik i nijiju talijansku narodnost.

Ju. Pazinščini talijanski jezik i talijansku narodnost!

Fr. Da.

Ju. Dragi ti, pusti ga — to je neki, ki se je gluhi i step rodil, i gluhi i step će umret!

PROSVJED.

I mi podpisani Kréani, Hrvati po krv i jeziku, pristajemo uz prosvjed, što su ga napisali naši zemljaci u veljaci mjesecu tek. godine, a u „Našoj Slogi“ objelodanili, te odbijamo i mi od sebe kao težku uvredu svaki napadaj na našu narodnu imo. Hrvati smo i Hrvati hoćemo da ostanemo, pa nikomu na svetu nepriznajemo prava, da nas krsti drugim imenom. Pod tim imenom prolipi se more junaka krvi za cara i domovinu, pod tim slavnim dakte imenom budi nam barem slobodno živiti i umrijeti u carevinu, okupanoj u tolikoj hrvatskoj krvi.

U Puli dne 10. ožujka 1874.

P. Andrija Juranić, Mihal Pajalić, Dunc Pajalić, Vinko Dordić, Marko Pajalić, Nikola Mihalić, Nikola Rode, Frane Hero, Vinko Pajalić, Petar Dujmović, Petar Grandić, Dunc Zubranić, Jure Hero, Anton Krestinić.

NA GROBU

JOSIPA FABRISA

BOGOSLOVA

PREMINUVŠEG DNE VII. TRAVNJA GODINE MDCCCLXXIV.

U LINDARU.

Oj Josipe, pobratime dragi,
Mili druže naših mladih lieta,
Našem' krugu otme koh te kleta,
Lik tvoj više nevidjeno blagi!

Ranu zada nam okostnik nagi —
Tvoja će ju štitit dovicek četa:
Sila nam je tvoja oduzeta,
A nas dvoji težko muče vrati.

Nu što rekoh! — Kano golubica
Duša k nebu čista ti se vinu,
Da izprosi kod Božjega lica: —

Da nam štitit jadnu domovinu,
Da nam jakost da u borbi svima,
Da utiša vapaj žalostnima!

A. K.

Knjizevne vesti.

NARODNA BIBLIOTEKA

Pod tim naslovom namjerava, za našu knjigu velezaslužni Tiskarski zavod i nakladna knjižara Dragutina Pretvura u Dubrovniku, izdati jedno po jedno poglavita djela stare i nove knjizvenosti naše, medju kojima će biti i djelat još nikad neizdatih. Poglavitva svrha toga podhvata jest pravilnost u izdanju i ejenoća. Visit će pako o revnosti i dobroj volji našega čitateljeg sveta,

da li će rečena djela ugledati što prije božje svjetlo; jer što bude veće podpore od njegove strane, bit će i veća pospješnost od strane spomenuta zavoda.

"Narodna Biblioteka" započinje svoju radnju sa dva poglavita djela, *Dubrovnikom Ponovljenim* od Jak. Palmotića Čjororića, što za prvi put izbodi na bieli svjet i od kojeg je već izisano prvi snopić, za njim će slijediti druga četiri, te sadržavati rečeni Epos u XX. pjevanja i jednu Tragediju istoga pjesnika pod imenom "Didone." Posljednjemu snopiću bit će pridružen obširan povjetnički predgovor o dobi, što ju pjeva Palmotić, a uz to nerto i pjesnikov život sa njegovom umjetnički izradjenom slikom. Cela ova prva knjiga imat će 30 tabakah (foliab) stampe, te biti razdieljena u 5 snopićah po 6 tabakah, a svakomu snopiću cijena 40 novčića. Cielo će dakle Palmotićevu djelu stojati 2 fl.

Za ovom prvom knjigom "Narodne Biblioteke" slijedit će: *Ostan Božje Ljubavi* od And. Vitaljića, *Osmian Iv. Gundulića*, *Priopovjedke Stj. Ljubiše, Komedije Držića, Život sv. Benedikta* od Igu. Gjorgjića, *Vjerni Pastir Guariniova* preveden od Pet. Kanavelića, *Prorečja Jezika slovenskoga pričicama iztomačena* od Gju. Ferića, *Humor Dubrovački*, sbirka pomanih veselih pjesama iz 17. i 18. stoljetja, ponajveć dosle neizdatih itd. itd.

Kako svaki labko vidi, ovo je veoma lep i dičan podhvati i za narod i za Pretnorov dubrovački zavod, zato ga i mi što toplijie preporučamo našim čitateljem. Evo im najljepše prilike, da nakito svoju knjižnjicu domaćini Uzornici ili Klasičci, što jest i mora biti prvi ponos svakoga rodoljuba. Štampa je krasna, format primionjen Uzorniku, a svaka stvar jasno i točno protomačena. Jedino, što bi mi smrco želili viditi u ovom velevenžnom izdanju naših Klasičkih, jest drugi pravopis, naime onaj, kojim se služi Jugoslavenska Akademija Znanosti i Umjetnosti u Zagrebu. No samo što bi tako naša knjiga zajednički uspjevala, nego bi takodje iz samog tega izdanja ponestalo kojekakvih pravopisnih nedostignostih.

Bibliografske studije o knjižnici dra. Ljudevita Gaja. Već je druga godina polovinom prevaila, odkako je g. Velimir Gaj započeo temeljito proučavati knjižnicu bivšu pokojnoga oca svoga, dra. Ljudevita Gaja, a malo nisu dvie godine prošle, kako je s toga napustio omiljelu si narodnonovjekvu struku, u kojoj je ponajviše oko jedanaest godinali javno djelovao i svednevnicu radio u književnom polju hrvatskom i srbskom, — samo da uzmognе ovako posvetiti svu književnu dokolice minucioznu radu bibliografskomu.

Dovršiv gotovo dvogodišnji trud, kojim je prema sastavnoj uredbi sam glavom od kraja do konca pojedine komad po komad (oko 15.000) osim životopisne pismare pokojnikove stručno opisao čitavu knjižnicu, „da ova svetinja od svetinje narodnjega blaga i u znanstvenom pogledu i redu bude dostojava velikoga truda i spomena pokojnikova“, kako se znado sad upravo nastoji oko izdanja pošljedakal mučnih, pa gdješto i „suboparnih“ proukah svojih pod gornjim nadpisom.

S više stranah živo željeno i često iskano ovo djelo s pridodanim stvarnim uvodom — na mužini zapiskah prikazuje podpun i vjeran knjigopis, ili spisak dragocjene i riedke sbirke slavenske, upravo sastavljen, da se sva kolika književno-povijestna cijelost, to jest cjelokupna knjižnica Gajeva, kano plemenita narodna baština preda savremenikom i potomkom, koji će rado znati, te i pitati: što je sve pokojni „preporoditelj hrvatske knige“ u četrdeset godinali s neizkazanim trudom i nebrojenim troškom sastavno sabrao i po smrti ostavio?

Želi se, da za gore obznanjeno izdanje g. Velimir Gaj čas prije nadje dosta potrebne podpore; jer će ovaj trud njegov svrh svega moći poslužiti kano znatan prilog gradnji književne povijesti.

S toga će naši časopisi ovoj svršti nemalo privrediti, kad prime oву vijest, te na pomenuti književan trud obrate pozor našega sveta. — ić.

Različite viesti.

* Poljodjelska škola u Istri. Kao čitamo u „Osservatore Triestino“, visoko Ministarstvo za Trgovinu u Beču javlja Junti u

Poreču, da ono nemože potvrditi naimenovanje Dra. Ricca-Rosellini-a za ravnatelja pošlodjelske škole u Istri, jer da bi to potvrđenje bilo protivno ministarskoj naredbi od 23. Junija 1873. broj 6044. uslijed koje takvi ravnatelji i učitelji imaju biti po mogućnosti činovnici provincijalni, jer da Ricca-Rosellini neznade ni njemački ni slavenski, a vrh toga da on nema ni austrijskoga državljanstva. Ta vijest nam je draga u koliko je visoko Ministarstvo tom odlukom pokazalo, da štuje pravo Slavenih, to jest dviuh trećina istarskoga pučanstva. Ka se pak pruži prigoda istarskim poljodjelicem, dobaviti si potrebne nauke u toj struci dokle se nenajde sposobna osoba za poljodjelsku školu, g. Ministar nadalje javlja, da je pripravan podići za godinu 1874-1875 pet do šest stipendija od 300—400 fl. sinovom istarskih posjednikah, da tako mogu pohadjati poljodjelsku školu u Gorici.

* Železnica u Istri. Obće nadzorničtvu željeznicai proglašuje dražbu za gradnje željezničke pruge: Divača-Pula i Kanfanar-Rovinj. Gradnje razdobljeno je na 14 lotah. Na svoj prugi neće biti nego jedan tunel, u džinzi 340 metara. Dotične ponude valja poslati najdalje do 5. Maj.

* Kanfanarsko občinsko zastupstvo. Kako čitamo u „Osservatore Triestino“, e. k. namjestničtvu je javilo zemaljskomu odboru istarskomu, da je občinsko zastupstvo kanfanarsko razpušćeno te odredjeno da se izbere novo, a dotle da upravljaju občinom Ivan Basilisco pokoj. Ivana, Mate Najaretto i Mate Sošić stariji. Odkad je umro načelnik vredni starac Basilisco, u onoj se občini dogadjaju čudnovate stvari od strane nekojih intrigantah. Mi imamo odanlo poveći dopis, koji te stvari potučno opisuje, žao nam je samo, što ga nemozemo tiskati radi malejna prostora ovoga lista. Ako užtreba hoćemo to učiniti drugi put. Za sad preporučujemo našemu tamo puku, neka se prigodom novih izborih nedaju zapleniti od nikoga, nego neka izberu za zastupničko poštene i vredne ljudi između sebe. U izboru zastupnika nisu dužni služiti baš nikoga, a višje oblasti su dužne pripoznati i potvrditi njihov zakonito obavljen izbor. Zato neka se dogovore na vremenu, a u dogovaranju neka se čuvaju poznatih spletkarah ili intrigantah, koji bi jim djelo zastavno pokvarili.

* Podpora istarskim pučkim školam. Na preporuku našega istarskoga poslanika, presvjetloga g. Dr. Dinka Vitezovića, carovinsko viće je dolučilo 8000 fl. podpore pučkim škola am istarskim.

* U Baški, na otoku Krku, otvorila se prošlih danah narodna Čitaonica, dakle vec ovo druga na onom otoku. Ugledala se u Bašku i u Vrbnik i druga istarska mjesta, pa nam se narod posvud promudio sa svojega ana i otocu školskijevom talijanskemu uplivu, čemu mogu Čitaonice najviše doprinjeti!

* Veledušni dar. Čitamo u „Obzoru“ od 7. t. m., da je Nj. Preuz. nadbiskup Josip Mihalović prigodom ovih prošlih vazmenih blagdanah darovao trideset tisuća fl. na umnoženje glavnice, odredjene za utemeljenje hrvatskoga sveučilišća u Zagrebu.

* + Josip Fabris, bogoslov III. godine u goričkom sjemeništu preminuo je dne 7. t. m. u Lindaru, svojem rodnom mjestu, posje duge i težke bolesti. Bio je mladić blage éndi i ljubio iskreno svoj narod i svoju domovinu. Ugledali se u njega i naši ostali mladići, a njemu dao Bog pokoj vječni!

Promjene u tršćansko-koparskoj bliskupiji.

Od Nj. Preuzv. ovdašnjega Presvjetloga Biskupa primiše red svećenički slijedeća gg. bogoslove IV. godine: Deliso Ivan, Brezovar Josip, Mandić Matija i Streckel Eugen. — Mnogočestni g. Pop Juraj Fragić, kanonik i obskrbnik dušaš kapitula u Piranu preminuo dne 20. p. m. u 42. godini svoje dobe nakon 18 i pol godina svećenstva.

Opomena.

Molimo one naše p. a. predbrojnice, koji nam još nisu platili ni laujsko godine, neka to odmah učine, jer je ovo zadnji broj, što im ga šaljemo.

Uredništvo.

Ték Novaca h

polag Borse u Trstu od 1 — 16 Aprila 1874.

NOVCI	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Carski dukati (cockini)	5.22	5.23	—	5.24	—	—	5.24	5.25	5.25	5.25	5.25	—	5.24	5.24	—	
Napolconi . . .	8.94	8.95	—	8.96	—	—	8.96	8.97	8.97	8.93	8.96	—	8.94	8.94	—	
Lire Inglesi . . .	11.24	—	—	11.25	—	—	11.28	11.32	11.32	11.27	11.27	—	—	11.22	—	
Srebro prid (aggio) . .	105.50	105.50	—	105.75	—	—	106.75	105.75	105.76	105.75	105.75	—	105.50	105.53	—	